

GLOBALLASHUV JARAYONINING MILLIY MA'NAVIYATGA TA'SIRI

Amriddinova Hilola

Samarqand davlat chet tillari instituti tadqiqotchisi
(hamriddinova@mail.ru)

Annotatsiya

Mazkur maqolada dunyoda kechayotgan globallashuv jarayoni ijtimoiy-siyosiy hayotning barcha jabhalariga kirib borayotgani, bugungi globallashgan jamiyatda qadriyatlar, axloq, ma'naviy tahdidlar, ularni destruktiv jihatlari, uning ijtimoiy-falsafiy ahamiyati yoritib berilgan

Kalit so'zlar: axloq, ma'naviy tahdidlar, qadriyatlar, globallashuv, tahdid, ma'naviyat dunyoqarash.

GLOBALIZATION PROCESS TO NATIONAL SPIRITUALITY EFFECT

Abstract: In this article, the process of globalization in the world is entering all aspects of social and political life, values, morals, moral threats, their destructive aspects, and its socio-philosophical importance in today's globalized society are highlighted.

Dunyoda kechayotgan globallashuv jarayoni ijtimoiy-siyosiy hayotning barcha jabhalariga kirib bormoqda. Xususan, globallashuv sharoitida axborot omilining etakchi o'ringa chiqayotganligi bois bunday sharoitda yoshlarimizni turli global tahdidlardan himoya qilish, ularni g'oyaviy tahdidlarga qaram bo'lmaydigan ma'naviy barkamol shaxs sifatida shakllanishlarini ta'minlash har qachongidan ham muhim.[1.14] Chunki globallashuv ijobiy jihatlari bilan bir qatorda salbiy xususiyatlarga ham ega bo'lib, bular birinchi navbatda mafkuraviy tahdidlarning hech qanday chegaralarsiz kirib kelishi bilan xarakterlanadi.[2.130]

Globallashuv jarayonlarining nihoyatda chuqurlashib ketganligi va hayotimizning barcha jabhalariga sezilarli ta'sir etayotganligi bilan xarakterlanadi. Albatta globallashuv jarayonining hozirgi davr insoniyat hayotidagi ta'sir doirasi, tutgan o'rni va ahamiyati haqida bu borada tadqiqot olib borayotgan tadqiqotchi olimlar, siyosatshunoslar hamda taniqli davlat arboblari tomonidan turfa fikrlar, qarashlar, mulohazalar bildirilgan. Kezi kelganda aytish joizki ayni masaladagi qarashlarda bir birini inkor etuvchi holatlarni ham kuzatish mumkin. Ammo bu boradagi fikrlarning aksariyatida globallashuvning ham ijobiy ham salbiy tomonlarini e'tirof etuvchilar ko'pchilikni tashkil etadi desak xato qilmagan bo'lamiz. Xo'sh, globallashuv jarayonini haqiqatdan ham hozirgi o'ta shiddatli va murakkab davr tezligi talablariga javob beradigan, jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiluvchi ijobiy bir fenomen sifatida qabul qilish kerakmi, yoki aksincha, milliy ma'naviyatning emirilishiga, urf-odat, an'ana, qadriyatlarning zaiflashuviga olib keladigan salbiy jarayon sifatida.

Xo'sh, globallashuv jarayonining ma'naviy tahdid ko'rinishidagi jihatlari nimalarda namoyon bo'lmoqda va umuman "ma'naviy tahdid" deganda nimani tushunish kerak. Globallashuv jarayonining chuqurlashib borishi natijasida inson uchun xavfli bo'lgan turli xil noan'anaviy tahdidlar yuzaga kelmoqda. Bulardan eng xavflilari insonlarning ruhiyatiga ta'sir o'tkazish orqali millatlarning qadriyatlari va

turmush tarzini izdan chiqarishga qaratilgan axloq-odob, oila va jamiyat hayotida jiddiy ta'sir ko'rsatadigan ma'naviy tahdidlar hisoblanadi. Bugungi kunda "Ma'naviy tahdid" tushunchasi keng ishlatilmoqda. "Tahdid" so'zi xavf-xatar, xuruj va buzish ma'nolarini anglatadi. SHu ma'noda ma'naviy tahdidlar shaxsni aqliy va axloqiy jihatdan buzishga qaratilgan maqsadli xurujlar hisoblanadi. Ma'naviy tahdidlar bir necha ko'rinishdan iborat bo'lib, birinchi ko'rinish mafkuraviy xurujlarni o'z ichiga qamrab oladi. Bunda asosiy e'tibor shaxs fikrini buzish, shaxs dunyoqarashini aynitish va shaxs pozitsiyasini o'zgartirishga qaratiladi. Noto'g'ri fikrlash, mutaassibona dunyoqarash va zararli hayotiy pozitsiya shaxsning mafkuraviy nosog'lomligini anglatadi. Ma'naviy tahdidning ikkinchi ko'rinish g'oyaviy tahdiddir. Bu xuruj ham uch ma'noga ega bo'lib, bunda asosiy e'tibor shaxs xulq-atvorini aynitish, shaxs axloqiy munosabatlarini izdan chiqarish va shaxs muomalasini buzishga qaratiladi. Zararli xulq-atvor, nosog'lom axloqiy munosabat va qo'pol muomala shaxsning xulqi zaifligidan dalolat beradi. Ma'naviy tahdidning uchinchi ko'rinishi informatsion hujumdur. Bunda asosiy e'tibor shaxsga noto'g'ri ma'lumot berish, shaxs bilimni primitlashtirish va shaxs faoliyatini zaiflashtirishga qaratiladi. Noto'g'ri ma'lumotga ega bo'lish, sayoz bilimlilik va samarasiz faoliyat shaxsning madaniy oqsoqligidan dalolatdir. Bir so'z bilan aytganda, ma'naviy tahdidlar jamiyat kishilarini johil kimsalarga aylantiruvchi ma'naviy va axloqiy tubanlik illatlaridir.

Darhaqiqat, global axborotlashuv yoshlarimizning dunyoqarashi, tafakkuriga, milliy-madaniy qadriyatlarga ham turli xil yo'llar bilan ta'sir ko'rsatishga intilayotganligi ijobiy mohiyat kasb etishi bilan birga, salbiy oqibatlarini ham keltirib chiqarish ehtimoli namoyon bo'lmoqda.[4.] Ushbu jarayonning bunday ta'sirini yoshlar hayotidagi pozitiv o'zgarishlarga mos "me'yor" darajasi bilan taqqoslab olib borish, aksincha, uning buzilishi holatini farqlash va hisobga olish muhim. Ayniqsa, axborot ko'lami tez sur'atlar bilan ortib, mustaqillik tufayli yoshlarimizning yangi-yangi axborot maydonlariga kirish imkoniyatiga ega bo'layotgan bir davrda, muayyan millat yoki xalqqa xos bo'lgan fikrlar, qarashlar axborot tizimi orqali butun dunyoga tarqatilmoqda.

Xulosa qilib aytganda yoshlar ma'naviyati bugungi axborot xavfsizligini ta'minlash sharoitida kuchli g'oyaviy immunitet rivojini talab etib, jamiyatning madaniy-ma'naviy sohalari uchun mas'ul davlat tashkilotlari ushbu masalaga alohida diqqat-e'tibor qaratishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat - engilmas kuch. -T.: «Ma'naviyat», 2008. – 270 b.
2. M. Hamdamova. Ma'naviyat asoslari. –T.: Fan va texnologiya. 2008. –B. 137.
3. Z. Q. Ismoilova. Ma'naviy –axloqiy tarbiyaning nazariy va eksperimental metodik asoslari (milliy istiqloq g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar asosida). Pedagogika fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiyasi. –T.: 2006. –B. 46.
4. M. Allayarova. Artistic creativity as important attribute of the spiritual world of a person. 2023